

**ДОКЛАД НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В ЦЕНТРОВЕ ЗА БЕЖАНЦИ И
МИГРАНТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
(05.12 – 07.12.2018 г.)**

Съгласно заповед № РД-08-68 от 05.12.2018г. и заповед № РД-08-69 от 05.12.2018г., екип на Националния превантивен механизъм в състав: Димитър Бонгалов, Стефания Бетова, Мариана Патрикова, Силвия Славева и Христо Атанасов извърши проверка в Специализирания дом за временно настаняване на чужденци (СДВНЧ) към Дирекция „Миграция“ на МВР – кв. Бусманци и помещения от затворен тип към Държавна агенция за бежанците (ДАБ) - гр. София, както и на помещения от затворен тип към Държавната агенция за бежанците и Регистрационно-приемателен център в гр. Харманли и с. Пъстрогор, община Свиленград и Специализиран дом за временно настаняване на чужденци към дирекция „Миграция“ на МВР Любимец.

1. Специализирани домове за временно настаняване на чужденци към Дирекция „Миграция“ на МВР – кв. Бусманци, гр. София и гр. Любимец

При посещенията си в двата СДВНЧ в кв. Бусманци, гр. София и в гр. Любимец екипът на НПМ констатира, че капацитетът на центровете не е пълен – към момента на проверката в гр. София от 400 места са заети 186, а в гр. Любимец от 300 места са заети 151.

Този капацитет е съобразно брой легла, а не необходима жилищна площ. Така например, в гр. Любимец 218 стая е с размери 8.20 на 11.00 метра при разположени 43 легла. Жилищната площ съобразно леглата за едно лице е 2 кв. метра. В стая 209, при разположени 24 легла, размерите са 8.20 на 8.00 метра или 2.7 кв. метра.

При проведените интервюта, настанените чужденци изразиха недоволство относно качеството и количеството на предлаганата храна. В двата СДВНЧ са разкрити лавки, от които лицата имат възможност да закупуват допълнителни продукти.

Местата, пригодени за гледане на телевизия, са в лошо материалнобитово състояние (олющена мазилка, счупени столове) и се нуждаят от ремонт. В двора на домовете има изградени футболно, баскетболно и волейболно игрища, но излизането се организира по график. НПМ счита, че въпреки усилията на ръководството на домовете да осигури условия за отдих, спорт и културна дейност, трябва да се създаде възможност тези места да се използват за по-голям период от време от настанените чужденци, които към момента реално

бездействат през по-голяма част от деня. В тази връзка предстои изграждане на външна детска площадка в СДВНЧ Любимец.

Въпреки това, към момента няма възможност дневния режим на семействата с деца да бъде пълноценно уплътнен със смислени учебни или социални дейности.

В двата дома липсва специално пространство, пригодено за нуждите на семействата с деца. Те са отделени в обособени коридори, но продължава настаняването в общи спални помещения според тяхната националност и религиозна принадлежност. Изградени и оборудвани са детски и учебни стаи, но занятия в тях се провеждат само от представители на Каритас България. На място идват и психолози от Института по психология на МВР с месторабота в СДВНЧ, които изготвят индивидуални карти на случая и следят състоянието на лицата и децата.

Като положителна констатация може да се посочи, че за подобряване на комуникацията с чужденците служители от СДВНЧ преминават езиково обучение по английски език и по арабски език.

Създадена е организация настанените уязвими групи – жени, деца и семейства да се извеждат от СДВНЧ във възможно най-кратък срок. Съгласно чл. 44, ал. 9 от Закона за чужденците в Република България, по изключение, за придружените малолетни или непълнолетни лица се издава заповед за принудително настаняване в специален дом със срок до три месеца. В специалните домове се обособяват помещения за настаняване на малолетни и непълнолетни чужденци с подходящи за тяхната възраст и потребности условия. Принудително настаняване не се прилага по отношение на непридружените малолетни и непълнолетни лица. Органът, издал заповедта за налагане на принудителната административна мярка, предава лицето на служител на съответната дирекция "Социално подпомагане", която предприема мерки за закрила съгласно Закона за закрила на детето.

На практика, при залавяне на група незаконно пребиваващи на територията на страната чужденци, служителите на Министерство на вътрешните работи вписват на място наличието на родствени връзки между лицата и децата в групата. Тази първоначална регистрация се извършва единствено по данни на чуждите граждани и, в някои случаи, води до основателно съмнение дали има реални родствени връзки между децата и възрастните. След приемането на семействата с деца в СДВНЧ, при провеждането на интервюта с тях, наличието на родствени връзки може да се установи с по-голяма точност.

В случаите, при които след провеждане на интервю се установи липса на родствена връзка между детето и вписания за придружител възрастен, данните на децата се подават до районната дирекция „Социално подпомагане” (ДСП) за предприемане на действия по Закона за закрила на детето. По данни на служителите на двата СДВНЧ, практиката на социалните служители е твърде различна.

В СДВНЧ Любимец, за 2018г. до момента на проверката до районната ДСП са подадени 80 случая на деца, установени по време на интервютата като непридружени непълнолетни. До 24 часа социален служител идва на място в

дома, за да се запознае със случая, след което веднага се предприемат действия по закрила.

В СДВНЧ София, за 2018г. до момента на проверката са подадени 21 случая на деца, установени по време на интервютата като непридружени непълнолетни. Единствено за един от тези случаи своевременно се е отзовал служител на районната ДСП, който и извел детето в подходяща социална услуга. В останалите случаи, по информация на началника на СДВНЧ, социалните служители реагират след повече от една седмица, когато детето вече е изведено в центровете на Държавна агенция за бежанците.

Администрацията на двата СДВНЧ изрази готовност за оказване на пълно съдействие на социалните служители при предприемане на действия на Закона за закрила на детето, включително чрез осигуряване на превозач и превоз.

Бяха проверени указанията за три от постове в гр. Любимец и не се установиха нарушения. По време на проведените от екипа на НПМ интервюта с настанените в дома лица не постъпиха данни за употреба на сила и помощни средства.

В СДВНЧ кв. Бусманци, гр. София медицинското обслужване се осъществява от лекар – началник на медицинската служба и 3 фелдшера, при определен щат за 6 медицински специалисти. Непълният щат затруднява 24 часовото медицинско осигуряване на дома, особено по време на отпуски. В СДВНЧ има чужденци, нуждаещи се от специализирани грижи: жена с обострено психично заболяване, която три дни отказвала храна, в момента приема назначена терапия и е относително стабилна; лице с катетър вследствие множество огнестрелни рани; семейство с дете, което има детска церебрална парализа и хидроцефалия. Те са настанени в стационара към медицинската служба. При разговор за медицинското обслужване с началника на дома той изрази мнение, че лекарят на медицинската служба има негативно отношение към чужденците, понякога омаловажава техните оплаквания, забавя лечението и предприема действия едва след като състоянието на пациента се влоши. Поради това, чрез психолога се търсят алтернативни пътища за провеждане на консултации. Началникът на дома е уведомял за проблема заместник-директора на Медицинския институт (МИ) на МВР, който отговаря за организацията на медицинските служби в СДВНЧ.

НПМ намира за абсурдна създалата се обстановка при медицинското обслужване на чужденците, която следва да се разреши незабавно.

При проверката отново се констатира липса на преводачи, която е пречка за извършване на пълен и точен медицински преглед. Лекарят на медицинската служба си е изработил табло с основни въпроси на всички използвани езици. При разговор с него, той съобщи като проблем недостигът на медицински специалисти.

В СДВНЧ гр. Любимец медицинското обслужване се осъществява от 6 медицински специалисти (пълен щат) - лекар, 4 фелдшера и медицинска сестра. Гарантирана е 24 часова медицинска помощ. За дейността все още не е осигурен ЕКГ апарат. Не е изпълнена и препоръката на НПМ за консултации с детски лекар веднъж седмично. Към момента на проверката има единични случаи на респираторни заболявания. Няма чужденци с тежки заболявания и бременни

жени. При първичните прегледи е установен скабиес при 4 чужденци, с 3 контактни. За оказване на специализирана медицинска помощ, в рамките на 2 дни чужденците се транспортират до МБАЛ Хасково, МЦ Свиленград или МБАЛ Харманли, с които МВР има сключени договори. За 2018г. са извършени 70 консултации с външни специалисти, от тях 6 на бременни жени за проследяване на бременността и 3 хоспитализации. Стоматологична помощ на чужденците се оказва в гр. Любимец. При хранене се изпълнява само диета за диабетно болни. Няма проблем с лекарства за децата, какъвто беше установен при предходната проверка.

НПМ проведе интервюта с чужденците, при които те изразиха удовлетвореност от медицинските специалисти и не съобщи за нелекувани здравни проблеми. В спалните помещения хигиената е задоволителна. Спалното бельо се пере на 15 дни. За дома има предписание на ХЕИ на МВР от 09.10.2018г. за борба с вредители, което се изпълнява своевременно.

2. Помещения от затворен тип към Държавна агенция за бежанците – кв. Бусманци, гр. София, с. Пъстрогор и гр. Харманли.

По време на проверката в кв. Бусманци, гр. София имаше 5 настанени лица, при капацитет 75 души. Всички лица бяха настанени в едно помещение, чиято площ по мнение на проверяващия екип не е достатъчна.

Със заповед № РД05-688 от 10.09.2016г. от Председателя на ДАБ е утвърден Правилник за условията за настаняване и вътрешния ред в помещения от затворен тип към териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците към Министерския съвет. НПМ има предложения по този правилник, както следва:

1. Правилникът следва да определи минимална жилищна площ на задържано лице, изключваща площта на евентуален санитарен възел, която според НПМ не може да бъде по-малка от 4 кв. м., като на тази база се определи и капацитетът на тези центрове. Освен това, следва да се гарантира минимална и максимална температура, ниво на дневна и изкуствена светлина, за да са ясни критериите за недопускане на нечовешко, нехуманно отнасяне или изтезание.

2. До изграждане на санитарни възли в помещенията следва да се преосмисли заключването по чл. 15, ал. 3 и да се осигури ползване на санитарни възли чрез постови полицаи, като се възприеме коридорно заключване.

3. Обстоятелството, че режимът е от затворен тип, изисква да се определи и право за разходка на открито за не по-малко от 1 час дневно, поради обстоятелството, че дневния режим се определя от директора на териториалното поделение по чл. 14 от този Правилник.

4. В чл. 17 следва да се уреди начинът на свиждане - преградно или безпреградно, съобразно индивидуална оценка на риска и с или без видеонаблюдение. Текстът на чл. 17, ал. 2 свързан с предварително искане следва да отпадне. Това е право, което следва да се прилага без предварителна заявка. В този смисъл и изискването по чл. 21, т. 8 за присъствие на полицаи при всички случаи на свиждане би се явило нецелесъобразно.

5. В чл. 18 следва да отпадне и предварителната заявка за среща с адвокат, като времето за среща не би следвало да бъде ограничавано само до работни дни или указани часове, а по всяко време, поради възможността за нарушаване правото на защита. Следва да се инкорпорират и текстовете по чл. 34 от Закона за адвокатурата.

6. Независимият контрол по чл. 19 също не може да бъде обвързан с работно време от 9.00 до 16.00, нито със съгласие на задържано лице. Такива ограничения са допустими при свиждания с тези лица, както и за представители на медиите. Налага се да се допълни и правото на омбудсмана в качеството му на Национален превантивен механизъм по чл. 28 а от Закона за омбудсмана, поради обстоятелството, че охраната на входа и началника на Регистрационно-приемателния център изискват предизвестие и съгласие за допускане, поради непознаване правомощията на НПИМ. В тази връзка е желателно да се укажат и разрешените вещи по чл. 30, ал. 3 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана, а именно: фотоапарат, звуко- и видеозаписващи устройства, уреди за измерване на шум, температура и влажност, както и други измервателни уреди, необходими за целите на посещението.

7. В чл. 31 изчерпателно са изброени дисциплинарни нарушения, но не са определени дисциплинарни наказания. От текста на чл. 33, ал. 3 и ал. 4 е видно, че реално има дисциплинарни помещения за самостоятелно настаняване, но не е указан срокът, в който лицата ще бъдат настанявани, наказващият орган и възможността за обжалване. Следва да се определи и с какво са оборудвани тези самостоятелни помещения. В Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) е предвидена административна отговорност при нанесени имуществени щети, но в Правилника е възможно да се въведат и други наказания, като лишаване от пощенска пратка и/или внасяне на разрешени вещи за определен брой свиждания. В тази връзка е необходимо и списъкът с разрешени вещи да бъде изнесен в публичен нормативен акт, а в ЗУБ да бъде предвидена административна отговорност за внасяне на неразрешени вещи от лица, идващи на свиждане.

8. Изрично следва да се доразвият хипотези за използване на сила и помощни средства, като тези помощни средства следва да бъдат изчерпателно изброени, както и да се посочат случаите, в които те могат да бъдат ползвани законосъобразно. Всеки един от тези случаи следва да бъде отразен в регистър за употреба на сила, както и да се гарантира медицински преглед, който да установи наличие ли не на нанесени травми.

9. В чл. 35 следва да се допълни нова точка „взета процесуална мярка „задържане под стража“ или привеждане в изпълнение на влязла в сила присъда с наказание „лишаване от свобода“, във връзка с чл. 31, ал. 3 от Правилника.

В бъдеще може да се наложи да се обсъждат и алтернативи на този тип задържане, включително ако е необходимо прекратяване на процедурата за предоставяне на статут.

По отношение на Транзитен център в с. Пъстрогор съществува решение на Министерския съвет по протокол № 24 от 20 юни 2018г. по доклад за изпълнение на мярка 168 „Преобразуване на транзитен център „Пъстрогор от

отворен в затворен тип“, по който е решено центърът да продължи дейността си като такъв от открит тип. В него, обаче, могат да се откриват обособени помещения или части от затворен тип, съгласно чл. 47, ал. 4 от Закона за убежището и бежанците. В деня на посещението не бяха обособени такива помещения или части. При налични 320 места бяха настанени 12 лица.

Екипът няма препоръки и може да отбележи само отличната работа на екипа в този транзитен център.

В гр. Харманли бе посетена само сградата, подготвена за откриване на помещения от затворен тип. По данни на служителите, капацитетът е за 248 легла. Центърът е готов за експлоатация, но няма издаден акт за откриването му. В помещенията няма изградени санитарни възли и капацитетът не отговаря на изискванията за достатъчно жилищна площ. Бяха измерени две помещения с размери 5.60 на 4.20 метра и 4.20 на 3.00 метра. Според разположените в тях легла, жилищната площ на лице е съответно 2.94 кв. метра и 3.00 кв. метра.

НПМ препоръчва за всяка стая да се гарантират изискуеми 4 кв. м. жилищна площ на лице и капацитетът на тази сграда да бъде определен съобразно тези изисквания.

Не се установи наличие на изискуемия акт на Министерския съвет по чл. 47, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците. Не се установява и такъв акт, с който помещенията на МВР в кв. Бусманци, гр. София се предоставят за ползване на ДАБ.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На министъра на вътрешните работи:

1.1 Капацитетът на СДВНЧ да се определя при наличието на 4 кв. метра жилищна площ на лице.

1.2 Да се извърши освежителен ремонт в двата СДВНЧ.

1.3 Всички случаи, при които е установена липса на родствена връзка между дете и придружаващия го възрастен, да се подават своевременно към съответната регионална ДСП за предоставяне на закрила по Закона за закрила на детето.

1.4 Медицинския институт на МВР да осъществява системен контрол върху дейността на медицинската служба в СДВНЧ.

2. На председателя на Държавна агенция на бежанците при Министерския съвет:

2.1 Да предостави становището си по всички горепосочени предложения, касаещи Правилника за условията за настаняване и вътрешния ред в помещения от затворен тип към териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците към Министерския съвет.

2.2 Да предоставят на НПМ копия от акта на Министерски съвет по чл. 47, ал. 3 от Закона за убежището и бежанците, както и от акта на Министерски съвет

за предоставяне помещенията на МВР в кв. Бусманци, гр. София за ползване от ДАБ.

2.3 Да се регламентира редът за оказване на медицинска помощ в помещенията от затворен тип на ДАБ.

3. На изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане:

3.1 Да се предприемат своевременно необходимите действия по Закона за закрила на детето при всички случаи на непридружени непълнолетни, настанени в Специализираните домове за временно настаняване на чужденци към дирекция „Миграция“ на МВР и в центровете на Държавна агенция за бежанците към Министерски съвет.

3.2 Да се предвиди осигуряването на преводачи, които да улеснят адаптацията на децата – бежанци и мигранти при настаняването им в подходяща социална услуга.

ДИМИТЪР БОНГАЛОВ

**ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН
МЕХАНИЗЪМ И ОСНОВНИ ПРАВА
И СВОБОДИ НА ЧОВЕКА“**